

اقتصاد آمریکا؛ اوباما در ۳ نما

■ بهاره صفاری اصفهانی

باراک اوباما وقتی اداره کاخ سفید را به دست گرفت، شاید گمان نمی کرد در اولین انتخابات آینده، شکستی سنگین نصیبش شود. او که با شعار تغییر توانسته بود، اعتماد امریکایی ها را به عنوان نخستین رئیس جمهور رنگین پوست به دست آورد، زود دریافت که میراث رئیس جمهور قبلی و نماد واقعی نفرت آفرینی علیه آمریکا، دست کم دو چیز است؛ نخست، خدشه دار شدن وجهه بین المللی کشورش نزد جهانیان و دیگر افتادن اقتصاد آمریکا به رکودی سنگین و فراگیر که سخت تر و عمیق تر از بحران دهه ۳۰ میلادی نشان می داد. از این رو، اوباما از ابتدای ریاست جمهوری اش تا کنون، تلاش کرد تا بلکه میراث نفرت از آمریکا را با لحن دیپلماتیک و شعار تغییر دهن کند و اولویت اصلی اش را بهبود وجهه بین المللی کشورش قرار داد، هر چند توفیق چندانی نصیبش نشد، تا اینکه...

شکست رئیس جمهور آمریکا در انتخابات کنگره نشان داد او نتوانسته است بر مشکلات اقتصادی داخلی آمریکا مرمع بگذارد و از قضا، جمهوری خواهان که خود مقصر اصلی بحران به شمار می روند، توانستند از محبوبیت اوباما بکاهند و از او چهره های ضعیف نزد افکار عمومی آمریکا بسازند. آیا نفر اول کاخ سفید از دشواری های اقتصاد و بازار آمریکا غافل شده بود که شکستی سخت در عرصه سیاست را متحمل شد؟ واقعیت این است که انتخابات در آمریکا به دلیل نقش بازار در کاهش محبوبیت اوباما که به تسلط حزب جمهوری خواه بر مجلس نمایندگان آمریکا منجر شده، از اهمیت ویژه برخوردار است. نظرسنجی مؤسسه گالوپ نشان می دهد ۴۳ درصد از ۳ هزار شرکت کننده در نظرسنجی، شرایط اقتصادی را بزرگترین نگرانی خود در انتخابات آمریکا می دانند.

البته نباید بی توجهی دولت کنونی آمریکا را در کاستن از میزان بیکاری و فقر در شکست اوباما نادیده گرفت. بر اساس نظرسنجی انجام شده، حدود یک چهارم (۲۳ درصد) شرکت کنندگان می گویند به عقیده آنها، نظام خدمات درمانی مهم ترین مسئله است، در حالی که ۱۸ درصد می گویند بیشتر نگران بزرگی و قدرت دولت فدرال هستند و مسائلی نظیر جنگ در افغانستان و مهاجرت های غیرقانونی، در رده های بالای نگرانی های رأی دهندگان قرار ندارد.

دویستک ۶۰۰ میلیارد دلاری

پس از شکست سنگین اوباما و حزب دموکرات در انتخابات میان دوره های کنگره از یک سو و تشدید نگرانی ها نسبت به اوج گیری نرخ بیکاری و وخامت اوضاع اقتصادی از سوی دیگر، شورای سیاست گذاری پولی بانک مرکزی آمریکا اعلام کرد قصد دارد ۶۰۰ میلیارد دلار دیگر به اقتصادی این کشور تزریق کند. به گزارش یورو نیوز، سیاست گذاران شرکت کننده در این نشست تصمیم گرفتند تا پایان نیمه اول سال آینده میلادی، ۶۰۰ میلیارد دلار سرمایه از طریق خرید اوراق قرضه دولتی به اقتصاد آمریکا تزریق کنند. بانک مرکزی آمریکا بر آن است که با ارائه این مساعدت ها به تقویت روند رشد اقتصادی این کشور که بسیار کند پیش می رود، بپردازد. بر اساس این گزارش، رشد اقتصادی آمریکا در سه ماهه سوم سال جاری میلادی ۲ درصد بود و نرخ بیکاری در این کشور به میزان ۹٫۶ درصد ثابت مانده است و برخی اقتصاددانان انتظار دارند پرداخت این ۶۰۰ میلیارد دلار، به اقتصاد در حال رکود آمریکا انرژی و حیات تازه ای ببخشد. بانک مرکزی آمریکا در سال های گذشته هم برای خنثی کردن بحران مالی بزرگی که به اقتصاد آمریکا و جهان آسیب جدی وارد کرد، بیش از یک تریلیون و ۷۵۰ میلیارد دلار به بازار تزریق کرد و نرخ بهره وام هایی را که در اختیار بانک های بزرگ قرار می داد، بشدت پایین آورد تا جریان اعتبار مالی و وام در بازار قطع نشود. برنامه تازه بانک مرکزی آمریکا برای باز خرید صدها میلیارد دلار اوراق قرضه دولت «ی کیو-۲» نام دارد و به ابتکار بن برانکه، رئیس این بانک، انجام می شود. این استاد اقتصاد سابق دانشگاه پرینستون از زمان جورج بوش،

رئیس جمهور سابق، به ریاست بانک مرکزی برگزیده شد و به رغم مخالفت برخی اعضای کنگره آمریکا، اوباما او را در سمت خود ابقا کرد.

کابینه اوباما از حیث اقتصادی اصلاً روزگار خوشی ندارد، چه اینکه دولت هم اکنون با کسری بودجه ای حدود یک تریلیون و ۳۰۰ میلیارد دلار مواجه است و در ماه های گذشته، سه تن از مشاوران ارشد اقتصادی رئیس جمهور آمریکا، از جمله پیتر اورزگ، رئیس سابق دایره بودجه دولت فدرال، کاخ سفید را ترک کرده اند. حالا امید اوباما به سیاست های پولی بن برانکه، رئیس فدرال رزرو و سیاست های مالی تیموتی فرانترز کایترو، وزیر دارایی آمریکا است.

بن برانکه، رئیس فدرال رزرو آمریکا با اذعان به اینکه نرخ بالای بیکاری اقتصاد آمریکا را تهدید می کند، می گوید: اجرای سیاست های انبساطی موجب افزایش نرخ تورم در آمریکا نخواهد شد، آنچه در شرایط کنونی بشدت اقتصاد آمریکا را تهدید می کند، نرخ بالای بیکاری است. او می افزاید: نرخ تورم آمریکا آن قدر پایین است که هیچ تهدیدی برای اقتصاد ملی به شمار نمی رود و فدرال رزرو باید در این شرایط از ادامه روند نزولی سطح عمومی قیمت ها و تبدیل آن به رکود اقتصادی جلوگیری کند. برانکه می گوید: فدرال رزرو آمریکا هیچ تصمیمی برای متوقف کردن سیاست های انبساطی پولی و مالی ندارد و این سیاست ها تا خروج کامل اقتصاد آمریکا از بحران و رکود و دستیابی به رشد و رونق اقتصادی پایدار و اثبات ادامه خواهد یافت. هر چند اقتصاد آمریکا در سه ماهه سوم سال میلادی جاری دو درصد رشد کرد، تحلیلگران این رشد را برای پایین آوردن میزان بیکاری در ایالات متحده ناکافی می دانند.

ژوزف استیکلیتز، برنده جایزه نوبل اقتصاد، تأکید کرد، اقتصاد آمریکا در شرایط کنونی به افزایش هزینه های مالی به جای ادامه سیاست های انبساطی پولی نیاز دارد. او تصریح کرد، ادامه سیاست های انبساطی پولی و تزریق بیشتر دلار به اقتصاد تنها موجب تشکیک حباب در اقتصاد آمریکا خواهد شد و تأثیرات منفی زیادی بر اقتصادهای در حال توسعه و نوظهور خواهد داشت. به گفته ژوزف استیکلیتز، افزایش هزینه های دولتی در سال ۲۰۰۹ تأثیر مثبت خود را بر اقتصاد آمریکا داشته ولی این هزینه ها کافی نبوده است. دولت آمریکا باید در شرایط کنونی به جای تزریق دلار بیشتر به اقتصاد و ادامه سیاست های انبساطی پولی به فکر افزایش هزینه های مالی و اجرای بسته های محرک مالی بیشتر باشد. او می گوید: در شرایط کنونی با مشکل تقاضای کل در اقتصاد روبه رو هستیم و دولت باید با افزایش هزینه های مالی خود به دنبال ایجاد فرصت های شغلی بیشتر و کاهش نرخ بیکاری باشد. نتایج یک بررسی نشان می دهد که اقدامات بانک مرکزی آمریکا برای تزریق پول بیشتر به اقتصاد این کشور از طریق خرید اوراق قرضه دولتی ممکن است تورم را تقویت کند، حتی اگر رشد تا پایان سال ۲۰۱۱ متوسط بماند. طبق اعلام انجمن ملی اقتصاد بازرگانی، ۵۱ عضو هیئت پیش بینی کننده این انجمن همچنان تورم را

صادر کنندگان عظیم این کشور می‌شود، مداخله کند. برزیل یک سری اقدامات را در طول چند هفته گذشته به منظور مهار روند تقویت پول محلی این کشور (رئال) از طریق دخالت مستقیم در بازارها و دو برابر کردن میزان مالیات تعیین شده بر جریان‌های ورود سرمایه، اعلام کرده است. با این همه، به نظر نمی‌رسد اقدامات مزبور تأثیر فراوانی به همراه داشته باشد.

اوباما در جریان سفر خود به هند گفت، تصمیمات فدرال رزرو، تصمیمات من برای رشد اقتصادی امریکاست و البته فقط برای امریکا خوب نیست، بلکه به نفع تمام دنیا خواهد بود چرا که اگر ما رشد اقتصادی نداشته باشیم، یا رشد اقتصادی بسیار اندکی داشته باشیم، وقایع ناگوار فقط برای ما نیست، بلکه برای تمام اقتصاد دنیا اتفاق می‌افتد. ژان کلود تریشه، رئیس بانک مرکزی اروپا، به شرکت‌کنندگان در نشست بانک‌های مرکزی دنیا در بازل سوئیس گفت: حاضران در نشست سوئیس اصرار دارند که آنها نباید سیاست‌های تضعیف کننده ارز را دنبال کنند. او گفت: ما باید از بی‌ثباتی بیش از حد اجتناب کنیم چرا که بی‌ثباتی کاملاً خلاف بهره‌وری و سازندگی برای رشد اقتصادی و ثبات جهانی است. دولت چین اما معتقد است، امریکا به صورت حساب‌شده و برای تقویت صادرات خود ارزش دلار را کاهش داده است. به باور کارشناسان، نگرانی در مورد تزریق پول توسط فدرال رزرو که تضعیف دلار را تشدید می‌کند و ارزهای کشورهای نوظهور را بشدت تقویت می‌کند، باعث ایجاد حباب دارایی می‌شود که انفجار قیمت‌ها را در آینده در پی خواهد داشت. ژوگان گیائو، معاون وزیر دارایی، معتقد است: ما احساس می‌کنیم امریکا به عنوان صادرکننده ارز عمده ذخایر ارزی جهان، به دلیل اعمال دور دوم سیاست‌های انبساطی کمی در این زمان، وظیفه خود را در قبال ثبات بازارهای جهانی تشخیص نمی‌دهد و در مورد تأثیر نقدینگی بیشتر بر بازارهای نوظهور نمی‌اندیشد. هیروهیده یاماگوچی، قائم‌مقام بانک مرکزی ژاپن، هم اعلام کرد: چنانچه علامت مشخص از رکود را مشاهده کنیم، آماده افزایش برنامه خرید ۵ تریلیون ینی دارایی‌ها (۶۲ میلیارد دلار) هستیم. ناوتو کان، نخست‌وزیر ژاپن، از امریکا برای پیشنهاد پیمانی جهانی به منظور اجرای محدودیت بر تراز تجاری مثبت این کشور انتقاد کرد و اقدامات اخیر بانک مرکزی امریکا را برای تسریع روند بهبود اقتصادی این کشور موجب بروز بحران و هرج‌ومرج در بازارهای ارزی جهان دانست. کان افزود: با توجه به اینکه عوامل بی‌شماری بر تراز تجاری تأثیر می‌گذارند، باید بررسی کرد که آیا تعیین حد و مرز برای تراز تجاری بر اساس میزان و درصد تولید ناخالص داخلی لازم است، یا خیر؟ او تأکید کرد، در حالی که ژاپن و کشورهای در حال توسعه شاهد افزایش نرخ ارزهای خود به دلیل اقدامات امریکا هستند، شرایط ژاپن با این کشورها متفاوت است، زیرا توکیو رشد اقتصادی بالا و صادرات فراوانی دارد.

اکنون باید منتظر ماند و اثر بخشی سیاست‌های فوق انبساطی بانک مرکزی امریکا را سنجید.

به عنوان نگرانی بزرگ‌تری از کاهش قیمت‌ها رتبه‌بندی کرده‌اند. سفر دوره‌ای اوباما به آسیا و حضور در نشست سران گروه ۲۰ در شهر سئول کره جنوبی و دیدار با نخست‌وزیر چین هم نتوانست به تنش ارزی پکن و تهران پایان دهد و او دست خالی برگشت، هر چند پیش‌بینی می‌شود در نتیجه قراردادهای امضا شده در سفر اوباما به آسیا اندکی از فشار بیکاری‌ها کاسته شود، چه اینکه رئیس‌جمهور امریکا اعلام کرد، صادرات به اقتصادهای نوظهور و بزرگ آسیا می‌تواند زیربنایی برای بازسازی اقتصاد امریکا به حساب آید. اوباما پس از دیدار از هند و انجام مذاکرات دوجانبه با نخست‌وزیر و مقامات بلندپایه این کشور اعلام کرد که دو کشور به عصر تازه‌ای از روابط مستحکم‌تر، گام گذاشته‌اند. او تصریح کرد، نمی‌توان اهمیت و نقش آسیا را برای آینده اقتصادی امریکا نادیده گرفت.

تمام تلاش مردان اقتصاد کاخ سفید این است که بلکه بتوانند نرخ بیکاری را تا قبل از ماه جولای سال ۲۰۱۱ به پایین‌تر از ۹/۳ درصد برسانند، در غیر این صورت، اوباما باید وداع زودهنگام با کاخ سفید داشته باشد.

اعتراض‌های فراگیر به دوپنگ امریکایی

هر چند بن برنانکه، رئیس فدرال رزرو امریکا، می‌گوید: سیاست‌های فوق انبساطی‌اش را ادامه خواهد داد، مقامات پولی و سیاسی کشورهای دیگر سیاست او را نوعی رویکرد حمایت‌گرایانه به اقتصاد امریکا و باعث برهم خوردن تعادل در اقتصاد جهان ارزیابی می‌کنند و در یک کلام این چینی‌ها هستند که عریان‌تر از دیگران، امریکا را به بی‌عرضگی و بیماری متهم می‌کنند و می‌گویند اگر اقتصاد امریکا بیمار است، چرا دیگران باید دارو بخورند؟ اولین واکنش به تزریق تدریجی ۶۰۰ میلیارد دلاری به اقتصاد بحران‌زده امریکا را چین نشان داد و نسبت به وقوع بحران مالی جدید در جهان هشدار داد. شیائوپین، عضو ارشد شورای مرکزی بانک ملی چین، با انتشار گزارشی، ضمن هشدار نسبت به اینکه با ادامه وضعیت کنونی راه فراری برای خروج از بحران مالی جهانی نیست، تصریح کرد، کمک دولت امریکا ممکن است به رقابتی بین ارزهای قدرت‌های بزرگ اقتصادی تبدیل شود. چند روز بعد سیاست‌گذاران قدرت‌های جدید اقتصادی منطقه امریکای لاتین و آسیا متعهد شدند که اقدامات جدیدی را به منظور ممانعت از ورود جریان‌های سرمایه به این کشورها اعمال کنند. این امر پس از اعلام بانک مرکزی امریکا در مورد تزریق میلیاردها دلار به اقتصاد این کشور به منظور کمک به بهبود اقتصاد امریکا، صورت گرفت و مقامات کشورهای اقتصادی نوظهور مراتب ناخشنودی خود را از اقدام اخیر بانک مرکزی امریکا ابراز کردند. کره جنوبی هم در واکنش به تصمیم اخیر بانک مرکزی امریکا در تلاشی برای کنترل روند تقویت پول ملی این کشور، پس از رسیدن آن به بالاترین سطح طی شش ماه اخیر، اقدام به فروش ون و جمع‌آوری دلار کرد. ژاپن هم هشدار داد آمادگی دارد به منظور جلوگیری از تقویت ین که باعث ایجاد خسارت زیادی به